זון אויפגאנג — 7.35.
זון אונטערגאנג — 5.50.

די איינציקע אידישע צייטונג
אין מערב קאנאדע
עטאבלירט אין 1910
דערשיינט
יעדן טאָג

אידישע וואַרט
THE ISRAELITE PRESS

THE GATEWAY OF THE WEST

וועטער:
קלאר און מילד

The Only Jewish Newspaper in Western Canada Established 1910. Published DAILY

Vol. 20, No. 35. Winnipeg, Tues. February 18, 1930. Published daily except Saturday and Sunday.

דערשיינט יעדן טאג חוץ שבת און יום־טוב

דינסטאג כ׳ שבט, תר״ץ.

THE NEW YORK PUBLIC LIBRARY FEB 24 1930 ASTOR, LENOX AND TILDEN FOUNDATIONS

רעליגיעזע אינסטיטוציעס און גייסטלאכע אין קיעווער ראיאן קאנען זיך ניט באנוצן מיט פאסט

אנב - אורחא

פון מארק

לייענענדיק די צייטונגען

פראגע: איז עס אמת, אז רעליגיע ווערט פארפאלגט אין סאוועטן פארבאנד?

ענטפער: ס׳אליגן. רעליגיע ווערט ניט פארפאלגט.

פ.: איז עס אמת, אז די אטעאיסטישע געזעלשאפטן פארמאכן די קירכן?

ע.: יא, אייניקע קירכן זיינען פארמאכט געווארן, אבער דאס איז ניט געטאן געווארן אויף דער איניציאטיווע פון דער מאכט, נאר אויף דער בקשה פון דער באפעלקערונג, — אפט פון די קירך־גייער אליין.

פ.: איז עס אמת, אז גלחים און קירך־גייער זיינען פארפאלגט געווארן, ארעסטירט און פארשיקט געווארן?

ע.: אויב אזעלכע זאכן האבן פאסירט, אז עס ניט צוליב זייערע רעליגיעזע גלויבנס, נאר צוליב זייערע אנטי־רעגירונג האנדלונגען. דער אומגליק פון דער קירך איז, וואס זי פלעגט זיך צופיל פארבינדן מיט׳ן מאנארכיזם און מיט די קאנטר־רע־וואלוציאנערע באוועגונגען.

פ.: זיינען אמת די באריכטן אין דער אויסלענדישער פרעסע וועגן ברוטאליטעטן באגאנגען פון דער מאכט קעגן גלחים?

ע.: ס׳איז א ליגן און בלבולים. גלחים זיינען גע׳רודפ׳ט געווארן פאר אנטי־רע־גירונג אקטיוויטעטן, אבער ניט פאר זייע־רע רעליגיעזע גלויבנס. זיי האבן אבער ניט געליטן פון קיין שום ברוטאליטעטן, נאר זיינען בלויז פארעסירט געווארן אויף דעם געוויינלאכן אופן.

***

ווער זיינען עס געווען די פראגע שטע־לער און ווער איז געווען וואס האט געגעבן די אויבן־דערמאנטע עקזעמפערס?

איר זאלט שטארק ניט נתפעל ווערן פון דעם נאגען דיאלאג. די פראגעס האבן עס געשטעלט די פארשייער פון דער סאוועט־טישער פרעסע, וואס זיינען איצט באַ־שעפטיקט מיט פראָטעסטיר קעגן דער פראָטעסט באוועגונג אויפגעהויבן פונ׳ם פאבסטן און פונ׳ם ארכיביסקאפ פון קענ־טערבורי, קעגן די רעליגיעזע פארפאלגונ־גען אין סאוועטן פארבאנד.

און די ענטפערס האט געגעבן ״זיין הייליקייט״, דער מעטראפאליט סערגיי, דער הויפט פון דער פראוואסלאווער קירך פון רוסלאנד.

קאנט איר זיין זיכער, אז דער דיאלאג האט ניט געקאנט זיין פון וועלכן ס׳איז אנדער כאראקטער, ווייל אנדערש וואלט ער ניט געווען פארעפנטלאכט אין דער סאוועטישער פרעסע, און — אנדערש וואלט די פראוואסלאווע קירך אין רוס־לאנד נעדארפט זוכן א נייעם מעטראפאָ־ליט.

וואס איר קאנט לערנען פון דעם דיאזיקן דיאלאג איז, אז ״זיין הייליקייט״ ווייס, ווי מען זאגט אין ענגליש, אויף וועלכער זייט זיין ברויט איז באשמירט מיט פר־טער . . .

***

דאס דערמאנט מיך אויף דעם, וואס א רעדנער האט דא איינמאל געפרואווט פארווינערן, אז צוינזיסם איז ניט פארבאנדן מיט צוינזיסטן ווערן ניט גע׳רודפ׳ט אין סאוועטן־רוסלאנד.

וואו מען האט דעם רעדנער אביסל צור־געקוועטשט מיט פראגן, איז עס אויסגע־קומען, פון זיינע ענטפערס, אז די רעגי־רונג האט בעצם גארנישט ניט אויסצוזעצן קעגן צוינזיזם. נאר אזוי ווי וועלכע ס׳איז צוינזיסטישע טעטיקייט איז קאנטר־רעוואָ־לוציע, איז דאך שוין, נים שייך . . .

און דער אמת איז, אז סאוועט־רוסלאנד־איז דאס פרייסטע לאנד אין׳ דער וועלט, און איר מאכט דארפן טאן וואס נאר איר ווילט, — אויסער קאנטר־רעוואָלוציע, וואס איז שטריינג פארבאטן און פאר וועלכער מען רודפ׳ט אן רחמנות ביז צום דריטן דור.

און דער איינציקער חסרון איז בלויז, וואס קאנטר־רעוואָלוציע איז דארטן אלץ, וואס איז ניט אין געגנויס אנקלאנג מיט דער פאליטיק פונ׳ם מאמענט, — און אפילו ווען א איד טוט א שמעק טאבאק מיט דער רעכטער זייט פון נאז, קאן דאס באטראכט ווערן ווי ״רעכטער אפּוניג״ און געפערלאכע קאנטר־רעוואָלוציע, און ער קאן פארישיקט ווערן קיין סיביר פאר זיין פארברעכן . . .

***

אזוי איז ליידער די לאגע.

אבער דאך וואלט איך דעם אידישן עולם געראטן צו זיין זייער פארזיכטיק ניט אריינצומישן זיך אין׳ם קאמף וואס דער פאבסט האט אויפגעהויבן אין פארבינדונג מיט די רעליגיעזע פארפאלגונגען אין רוס־לאנד קעגן דער סאוועט רעגירונג.

דער פאבסט אין דער ראָל פון פארטיי־ריקער פון רעליגיעזער פרייהייט און טאָ־לעראנץ!

דאס איז בלויז א קאמף פון קא־טוליש־אומטאָלעראנץ קעגן קאמוניסטי־שער אומטאָלעראנץ, און דעם אמת זאגנ־ריק, בין איך, אמוויניקסטנס, ניט געגעוועזן צו ווינשן דערפארג דער קאטוליש־שער . . .

מיר מעגן וויסן טאקע, ווי די לאגע איז אין סאוועטן פארבאנד, — אבער ס׳איז ניט פאר אונז צו גיין האנט־אין־האנט מיט דעם פאבסט און העלפן אים אויף וועלכן ס׳איז אופן צו דערגרייכן זיין ציל, — צו באפעסטיקן די הערשאפט פון רעליגי־עזער אומטאָלעראנץ, וועלכע איז, ווי מיר וויסן קוין פון ביטערע דערפארונגען אין אונזער געשיכטע, טויזנט מאל ערגער, ווי די אנטי־רעליגיעזע אומטאָלעראנץ.

—(::)—

צאל אידישע הייזער און קראָ־מען צעשטערט פון פייער אין יאסי

יאסי, פעב. 17 (איטא). — א צאל אי־דישע הייזער און אידישע קראמען זיינען צעשטערט געווארן פון א פייער וואס איז דא פארגעקומען.

אידישע קאָמוניסטן זוכן אידישע ״קולאקעס״ צו רודפ׳ן זיי

(ספּעציעלע טעלעגראמעס צו ״דאס אידישע וואָרט״ פון ״איטא״)

מאסקווע, פעב. 18 (איטא). — בלויז אין פעאדאסיער קרייז אין דער פארזי־צער פון א דארפישן סאוועט געשאפן אן פארוואונדעט געווארן. דער ״עמעס״ זאגט, אז די שיסעריי אין דזוסגעפירט געווארן פון אידישע ״קולאקעס״.

דער אידישער קאָלאָניסט אברהם סמו־גין, פון לארינדארף, איז אין שטרעריבן געווארן פון דער קאָלאָניע און זיין איינג־טום איז קאנפיסקירט געווארן.

אין קאָלינינדארפער קרייז און אין דער שלום עליכם קאָלאָניע האָבן די פויערים אויף פארזאמלונגען באשלאָסן ארויסצו־טרייבן עטלאכע אידישע פאמיליעס, ווי ״קולאקעס״, קאנפיסקירנדיק זייער איינג־טום.

אין אדעסער קרייז, אין דער קאָלאָניע פרייהייט, אין דאס איינגנטום פון א צאל אידישע פאמיליעס קאנפיסקירט געווארן, ווייל זיי האבן אגיטירט קעגן דער פאר־איינקונג אין קאָלעקטיוון.

איינגנטום קאנפיסקאציעס ווערן אויך באריכטעט אין די ״עגנגן פון בעדיטשעוו זשיטאמיר, שעפעטאָווקע, וואו אידישע האָפן פּלאנטאציעס עקזיסטירן.

נעזעלשאפטלאכער קאלענדאר

דינסטאג, פעברואר 18

״סילווער טי״ פון ליידיס אקז. פון אשכנזי שול, פון 3 ביז 10, אין שול.

דר. וויקטאר ביי פראָפאָיסאָר מענער און פרויען, 8.30 אוונט, אין פרץ־אינסט.

דר. פעלדמאן ביי מוטער פאראיין פון ארב. רינג שול, 8.30 אוונט, אין פריי־הייט טעמפל.

פארזאמ. ביי בראנטש 2 פון״צ׳ 8.30 אוונט, אין פרץ־אינסטיטוט.

אלגעמ. פארזאמ. פון עסטרייך־פויליש־פארב., 7.30 נ.מ., אין דער נייער ת״ת.

מיטוואך, פעברואר 19

די דאזיקע אויספירונג ווערט געשפּילט צו גונסטן דער תלמוד תורה, אונטער אויפזיכט פון דעם מוטער־פאראיין ביי דער תלמוד תורה. א גרויסער עולם ווערט דערווארטעט מיטוואך אוונט אין קוויטן טעאטער וואס ווערט גלייכצייטיק זעענדיק די פארשטעלונג אויך שטיצן די תלמוד תורה מיט זייער באווף.

טראָצקיס שליח צו ראַ־דעקן פאראורטיילט צום טויט

(ספּעצ. טעלעג. צו ד. א. וו. דורך ״איטא״)

בערלין, פעב. 18 (איטא). — די דייט־שע אגענטענטור פון טראָצקין פארעפנט־לאכן א בריוו פון מאסקווע, וואו באַ־שטעטיקט דעם באריכט, אז סטאלין האט באפוילן הינריכטן בלומקינען, וועלכער איז נעקומען קיין רוסלאנד מיט א שליחות צו ראדעק׳ן און מיט פלעגער ווי צו מאכן א סוף צו סטאלינס רעזשים.

ראדעק, וועלכער איז שוין איצט גע־וואָרן א ״בעל־תשובה״, האָט געהייסן בלומקינען גלייך באריכטן דער גע. פּע. אָ. וועגן טראָצקיס פלעגער, אז ניט וועט ער אים ארויסנעמען צו סטאלינען, און ער האט גוט געמאכט צו דערלאָזן.

בלומקין איז דאס דער, וואס האט דער־מאָרדעט דעם דייטשן אמבאסאדאר, מיר־באך. די באלשעוויקעס האָבן אים פאר־דאמט, ווייל ער האט ניט געוואלט פאר־לאָזן די אפּאזיציע.

מאקדאָנאלד רעזיגנירט פון אינדעפענדענט לייבאָר פּארטיי

לאָנדאָן, פעב. 18. — פרעמיער ראמזי מאקדאָנאלד האָט רעזיגנירט פון דער אינ־דעפענדענט לייבאָר פּארטיי (לינקער פלי־געל פון דער ארבעטער פּארטיי). די אור־זאכן פון זיין רעזיגנאציע ווערן ניט אָנגע־געבן, נאר עס ווערט פארשטאנען, אז דאס האָ טצו טאָן מיט דעם קאמף וואס דער לינקער פליגל, מיט פעקסטאנען אין דער שפּיץ, פירן אָן קעגן דער רעגירונג.

עס ווערט אָנגענומען דאָ, אז דער פרע־מיער וועט איצט באהאנדלען די לינקע אָפּאָזיציע אין דער פּארטיי מיט שטרעריי־גערע מיטלען, באנוצנדיק זיך מיט דיס־ציפּלינארע מיטלען, אנשטאט ארגומענטן, ווי ביז איצט.

קווינס טעאטער

מאָרגן, מיטוואך אוונט, פירט אויף די קווינס טעאטער טרופּע ״די שטראָף פון גאט״, מעלאָדראמע אין דריי אקטן, פון ז. ליבין.

די דאזיקע אויספירונג ווערט געשפּילט צו גונסטן דער תלמוד תורה, אונטער אויפזיכט פון דעם מוטער־פאראיין ביי דער תלמוד תורה. א גרויסער עולם ווערט דערווארטעט מיטוואך אוונט אין קוויטן טעאטער וואס ווערט גלייכצייטיק זעענדיק די פארשטעלונג אויך שטיצן די תלמוד תורה מיט זייער באווף.

דינסטאג, פעברואר 23

הויז־צו־הויז זאמלונג פאר אידישער פאלקס ביבליאטעק.

פאלקס־פארזאמלונג און קבלת־פנים פאר ארץ־ישראל ארבעטער דעלעגאציע.

עלטערן־פארזאמלונג און באנקעט פון א. ר. שול, באריכטן פון לערער. 8.30 אוו.

״סילווער טי״ פון ליידיס אסז. פון מאונט כרמל קליניק ביי מרס. מ. אוווער־באך, 96 טשארלס סט. 2.30 ביז 11 נ. מ.

״סילווער טי״ ביי מרס. וועקסלער, 515 מעגנוס עווי., 2 ביז 12 נ.מ.

מאָנטאָג, פעברואר 24

טוזמאן ביים מוטער פאראיין פון פרץ־שול: ״די קינדער און די נעזעלשאפט״, 8.30 אוונט אין פרץ אינסטיטוט.

טיי צו גונסטן פון דער ת״ת ביי מרס. ספּעקטאָר, 42 טשארלס סט., 2.30—12.

דינסטאָג, פעברואר 25

טיי פאר דער ת״ת ביי מרס. נ. קושניר, 383 סטעלא עווי., 2 ביז 12 נ.מ.

דאָנערשטאָג, פעברואר 27

נ. שיפער און א. אסאָווסקי ביי יוסף, הדסה 8 אוו., אין ציון זאל. מוזיק. פראָג.

זונטאָג, מארט 2

יערלאכע ״קאסרילעווער חתונה״ אין גרויסער ת״ת. אויפז. ניקאָלאיעווער פאר.

באריכט אז טראָצקיס טאָכטער האלט ביי שטארבן אין טורמע

(ספּעציעל פאר ״דאס אידישע וואָרט״)

לאָנדאָן, פעב. 18 (איטא). — די לאָנ־דאָנער נאכמיטאָג פרעסע באריכטעט, אז איינע פון טראָצקיס טעכטער, וועלכע איז אריעסטירט געווארן פון דער גע. פּע. אָ. אָ. האלט ביים שטארבן אין טורמע, א צווייר־טע טאָכטער זיינע איז איצט אויך אריעס־טירט געווארן אויף סטאלינס באפעל.

—(::)—

הינטל דערשטיקט רע־טנדיק פאמיליע פון א שריפה

ווינדזאר, פעב. 18. — דאס קליינע הינטל ״פעט״ האט אויפגעהויבן א טומל, ווען עס האט דערשפּירט א שריפה בייי נאכט אין הויז פון זיין באלעבאסטע, מרס. פרענק קאנאן. דאס האט געגעבן מרס. קא־נאן א געלעגנהייט צו רעטן זיך מיט אירע צוויי קינדער.

דאס הינטל אליין האט דערנאך אוועק־געלייגט זיך ביים בעטל פון איינעם פון די קינדער און האט ניט געמאכט קיין פאר־זוך צו רעטן זיך אליין. ווען מען האט אויסגעלאָשן די שריפה, האט מען געפונען דאס הינטל ליגן ביים בעטל דערשטיקט אויף טויט.

פראגע פון ווייץ פיר וועט פאר־האנדלט ווערן אין קירך

די פראגע פונ׳ם ווייץ־פול איז איצט פון גרויס אינטערעס אין מערב קאנאדע, און אפילו קירכן האבן זיך מיט אים פאר־אינטערעסירט. דוש. ט. האל, דירעקטאר פון פובליסיטי פארן מאניטאבא ווייץ־פול, איז ספּעציעל איינגעלאדן געווארן צו ריידן וועגן דעם עטן אין יוניטערעזן קירך, סאנדזשעגט אוו בענינג, זונטאג, פעב. 23טן, 11 פרי.

ניט - פראָלעטאריער וועלן ניט קאָנען עסן אין מאָסקווער רעסטאָראנען

מאסקווע, פעב. 17. — פון איצט אן און ווייטער, וועט יעדער אייגנער וואס וועט קומען עסן אין א מאסקווער רעסטאָ־ראן מוזן צייגן א פראָפעסיאָנעלע פאר־איין קארטל אדער א ברוים קארטל, ווי א באוויז, אז ער איז א ריינער פראָלע־טאריער, אנדערש וועט ער ניט קאָנען קרינן גארנישט אין די רעסטאָראנען פאר קיין געלט ניט.

דערמיט ווערן אויסגעשלאָסן פון די רעסטאָראנען פערציק טויזנט גייסטלאכע, פריוואט הענדלער און ״קולאקעס״, וועלכע כע פלעגן עסן אלע טאָג אין די רעסטאָ־ראנען, און אזוי, ווי עס ווערט באהויפּ־טעט, פלעגט אין די רעסטאָראנען ניט פארבלייבן גענוג פלאץ פאר די אמת׳ע פּראָלעטאריער.

פון טשיטא, סיביר, ווערט דאָ געמעל־דעט, אז אלע קירכן דארטן אין שטאט זייטען געשלאָסן געווארן, נאכדעם ווי צען טוזנט מענשן האָבן דורכגעפירט אין אנ־טי־רעליגיעזע דעמאָנסטראציע. איבער די נאסן, מיט פלאקאטן אין מיט פאקעלן, פאָרערנדיק, אז אלע קלויסטערס זאָלן פאראכטט ווערן.

דער רייזיקער אינסאָקיעווסקי סאבאר (קאטעדראל) אין לענינגראד איז איצט אן אנטי־רעליגיעזער מוזיי, פונקט ווי דער סטראסטנאי מאָנאסטיר אין מאסקווע.

—(::)—

קוויסטן צינדן אונטער צאל אי־דישע הייזער אין בוקאָווינער שטעטל

טשערנאָוויץ, פעב. 17 (איטא). — א צאל אידישע הייזער זיינען אין משך פון די לעצטע עטלאכע טעג אונטערגעצונדן געווארן אין דעם בוקאָווינער שטעטל באַ־לאטשעאנו, אלס רעזולטאט פון דער פּראָ־פאגאנדע, וואס די נאַצפאָלגער פון דעם אנטיסעמיטישן פּראָפעסאָר, קוזא, פירן דארטן אָן.

דער שעריף פון שטעטל, וועלכער האט אָנגעוויזן דער פּאָליציי אויף די אונטער־צינדער, האט דערהאלטן דראָענדיקע ברוף. די אינדן פון באלאטשעאנו האָבן אפּעלירט נאך הילף צו דער טשערנאָוויצער קהלה.

—(::)—

חזן א. שטיינבערג אין סאסקאטון

אויף דער איינלאדונג פון די סאסקאַ־טונער אינדן, וועט חזן א. שטיינבערג, פון ווינניפּעג, דאוונען הייניטיק פרייטאג און שבת אין סאסקאטון.

זונטאג אוונט וועט חזן שטיינבערג גע־בען א קאָנצערט פון פארשיידענע תפי־לות אויף פאלקס ליידער.

—(::)—

ווייניפּעגער תושב געשטאָרבן אין שיקאגא

די ידיעה איז אָנגעקומען צו זיין מש־פחה און פריינט אין ווייניפּעג, אז געוועזענער תושב פון ווי־ניפּעג, איז געשטאָרבן לעצטן פרייטאג אין שיקאגא. וואו ער האט לעצטנס געוואוינט. דער פארשטאָרבענער האט איבערגעלאָזן א פרוי און א זון אין ווייניפּעג, און איין זון אין מאָנטרעאל.

איד פאראורטיילט צו צען יאָר טורמע פאר מאָרד פארזוך אויף רומענישן אינערן מיניסטער

בוקארעסט, פעב. 17 (איטא). — אב. גאָלדענבערג, א אידישער האנדלס אָנגע־שטעלטער אין יאסי, וועלכער האט לעצטן אָקטאָבער געמאכט א פארזוך צו דער־מאָרדן דעם רומענישן אינערן מיניסטער, וואירא, איז פאראורטיילט געווארן צו צען יאָר טורמע.

ווען גאָלדענבערג איז דעמאָלסט ארעס־טירט געווארן האט ער דערקלערט, אז ער האט געוואָלט זיין טאט באניין, אויס נקמה פאר דעם טויט פון א צאל מיינערס, וואס זיינען דער׳הרגעט געווארן בעת א־סטרייק, אין קאמף מיט רומענישע סאָל־דאטן. די 5 אנדערע, וואס זיינען ארעס־טירט געווארן צוזאמען מיט גאָלדענבערג, זיינען געווען מיטגלידער פון דער קאמו־ניסטישער פארטיי אין יאסי.

הערמאן רעווינסקי וועט געהאנגען ווערן מאָרגן פרי

הערמאן רעווינסקי, וועלכער איז פון א דזשווערי געפונען געווארן שולדיק אינ׳ם מארד פון דעם אידישן יונגענמאן קויץ, וועלכער איז געפונען געווארן א דערמאר־דעטער ארום מייפל־קריק, וועט געהאנ־גען ווערן מאָרגן, מיטוואך, דעם 19טן פעברואר, לויט דעם אורטייל פון דעם גע־ריכט אין מייפל־קריק, וואו ער איז מיט א פאר חדשים צוריק גע׳משפט געווארן.

רעווינסקי איז צום ערשטן מאל גע־משפט געווארן אויף דער דאזיקער קלאגע לעצטן זומער, אבער צוליב דעם וואס א פאליציסט זאל האָבן געזאָגט אז ער האט געצוואונגען ראווינסקי׳ן צו מודה זיין זיך אין דעם מארד, איז דער פראָצעס אויפ־געלייזט געווארן, און ער איז דערשיינען אין גערעכט לעצטן הארבסט.

א גרויסע צאל עדות זיינען אויסגע־הערט געווארן און אלע באוויין זיינען געווען קעגן אים, און דאס גערעכט האט אים געפונען שולדיק אינ׳ם מארד און האט אים פאר׳משפט צו שטארבן אויף דער תליה דעם 19טן פעברואר.

ליטוויעגער תושב געשטאָרבן אין מאָנטרעאל

מאָנטרעאל, פעב. 17. — א ליטוויע־גער תושב פון דער שטאט, אלעקסאנדער מאָנטוויל, איז געשטאָרבן אין מאָנטרעאל. דער פאלק פון ליטוויע־גער תושב פון דער שטאט, אלעקסאנדער מאָנטוויל, איז געשטאָרבן אין מאָנטרעאל. דער פאלק פון ליטוויע־גער תושב פון דער שטאט, אלעקסאנדער מאָנטוויל, איז געשטאָרבן אין מאָנטרעאל.

ליטוויע־גער תושב פון דער שטאט, אלעקסאנדער מאָנטוויל, איז געשטאָרבן אין מאָנטרעאל